

Mire ezek a sorok az olvasó elé kerülnek, a pesti Nagykörút kocsútjának aszfaltburkolata — az a speciális, újfajta, szemcsés-recés, autó alá való aszfalt — komplett lesz, legalábbis a Bérkocsis utca és a pesti Margit-hídfő között.

Talán négy, legfeljebb öt évvel ezelőtt kezdték el ezt a munkát: fölszedni a nagy pesti útvonalak kocsútjának gránitkockáit, kicserélni alattuk mindjárt a hatvan-hetvenéves régi csöveket, csatornákat is, aztán az egészet ezzel az új, modern simasággal borítani. Előbb megcsinálták az akkor még épülőfélben levő Erzsébet-hídfőtől a Baross térig, végig a Kossuth Lajos utcán és a Rákóczi úton. Aztán az Oktogontól, mai nevén November 7 tértől a Bajcsy-Zsilinszky útig a Népköztársaság útján, a régi Andrassy úton; ez most már a Roosevelt térig, sőt a Lánchídig tart, a Népköztársaság útjának folytatásával kiképzett széles, árkádós új útvonalon, amelyet gyerekkoromban Fürdő utcának hívtak, aztán előkelően Gróf Tisza István utcának, s csak a felszabadulás után nyerte el József Attila nevét. Mikor mindez megvolt, akkor került sorra a Nagykörút. Előbb a Bérkocsis utcától az Oktogonig készült el, aztán kimaradt a Nyugatiig terjedő szakasz, megcsinálták a Szent István körüti részt; most készül el a közbülső szakasz is, az Oktogontól le a Nyugatiig, vagyis a Marx térig, amelynek a hajdankorban Berliini tér volt a neve.

Hát aki nem látta, az is elképzelheti: nem volt ez valami egyszerű dolog. A villamos munka közben is járt ezeken az útvonalakon; de csakis a villamos. Előbb az út páros oldalát túrták fel, aztán a páratlant, vagy megfordítva; volt úgy, hogy egyszerre mind a kettőt. Rengeteg kényelmetlenséggel járt a dolog, a gyalogos ember nyelte a port, az autók terelőutakon jártak, azaz ideiglenesen főútvonallá előléptetett mellékutakon.

Tart még a munka, amikor e sorokat rovom, de pár nap múlva, mire az olvasó kezébe került ez a lap, elkészül ez is.

S hadd mondok el gyorsan, ami itt nagyon is elmondani való.

Szívszorongva figyeltem mindvégig, figyelem most is ezt a gyönyörű munkát. Drukkolok neki és szeretem, mert pesti ember vagyok, akinek valódi öröme ez a munka és ami e munkának számomra tán legnagyobb élménye: hogy nagyobbára így vannak vele a többi pestiek is. Mérgelődnek persze, hogyne mérgelődnének a dologgal velejáró tömérdek kényelmetlenség miatt — de az uralkodó érzés az emberekben mégsem ez. Mennek az emberek a körüti járdán — s a kocsútra, melyet felszántott a munka, úgy néznek, drukkolva, szeretettel, szinte a tekintetükkel is segítve, meg-megemelve egy-egy gránitkockát, ahogy én. Mintha kétfelől két hosszú-hosszú tribún volna a körüti járda, mai sportnyelven lelátó, ahonnan lelkes szurkolók figyelik, mi történik, hogy halad a szívüknek kedves ügy odalenn a pályán: a kocsúton.

Nekem meg az a parasztnóta jut eszembe, amelynek szövegét szegedi egyetemisták jegyezték fel künn a szegedi városszélen valamikor kilencszázharmincban, mikor odajártam egyetemre magam is.

Ezt mondta az a nóta:

Főszántatom sejhaj, főszántatom a szögedi nagyuccát,
cimbalommal, citurával rakatom ki, sejhaja, az alját.
Cimbalom mög citura lösz, sejhaj, az alja:
szépön szól majd, ha a rózsám mén rajta.

Gyönyörű nóta, igaz költészet a szöveg.

Itt, szemem láttára öltözik látványba, cselekedetbe, valóságba: a Nagyörúton, a budapesti nagyutcán.

Azt hiszem, szabad már ilyen lelkesen beszélni róla. Pedig még száz esztendeje sincs, hogy Budapesten rendszeresen burkolják az utcát. Megkerestem, Schmall Lajos néhai nyugalmazott székesfővárosi allevéltárnok kitűnő művében: 1861-ben állapították meg a »pesti kövezési rendszabályzatot«, 1869-ben kezdték kövezni a Váci utat, 1871-ben volt az első aszfaltozás, a Váci utcában. S hadd számolok most egy kicsit, hogy lelkesedésemmek reális alapja legyen.

Hetvenegyben volt Pesten az első aszfaltozás. Abban az esztendőben, amikor Párizsban a kommünárok már torlasznak hányták föl a rég elkészült útburkolatot. Hát elkéstünk egy kicsit, rendben van.

Nyolc év múlva született meg az apám, vidéki gyerek volt, ott nevelkedett Békés megyében, ahol akkora volt a sár az utcán, hogy valahányszor esett az eső, még utána napokkal is ölben vitték ki a kutyát ugatni, s ahol — apám mesélte — Hány Jánosként hallgatták a pesti jövevényt, aki azt állította, hogy Pesten félórával a legkiadósabb záporosó után is száraz lábbal kelhet át az ember az utcán. Innen került fel az apám — már csak felnőtt legényfővel — tökéletes pesti embernek. Körülbelül akkor, amikor a lóvasutat kezdte felváltani a Körúton a villamos, s amikor a legtöbb pénzt adta ki kövezésre a parádéra készülő főváros: a milléniumkor.

Én már itt születtem, nekem ez a Pest már szülőfalum, kedves nekem, mint apámnak odalenn az Alföldön a falu, ahol iskolába járt s ahol télen beszakadt fakorcsolyája alatt a Körös jege. Versben is megénekeltem, akárhányszor, hogy nekem illatos szénásszekezem az autóbusz meg a hatos villamos, a villanyreklám meg gyönyörű Göncöl-szekezem.

Csak hogy ez — végig egy hosszú ifjúságon, szinte-szinte a férfikoron, egészen a felszabadulásig — »destrukció« volt, félrehúzott szájjal emlegetett »aszfalt-költészet«, gyanús okvetetlenkedés, már-már hazafiatlanság is a végén. Kiéptítettek egy városiasságot játszó, sőt a játékot önerejéből már komolyra is fordító Budapestet — kirakatnak szánva csupán, a valóban városiasan civilizált külföld felé; miközben idehaza nem tekintették magyarnak a földet, mihelyt azt a földet aszfalt borította, nem pedig sár, s miközben nem tekintették népnek a népet, mihelyt pesti nép volt a neve. Igaz, hogy a vidéki néppel sem bántak különbül: annak megengedték ugyan, hogy »magyar« — de csak azért, hogy kirakati folklór-díszbe, melyet ráaggattak, észre ne vegye, hogy ember. A pesti nép azonban duplán járt rosszul: annak még annyit sem koncedáltak, hogy magyar. Persze, tudták, hogy miért: mert haladottabb volt, a városi civilizációban, ipari kultúrában felnyíltabb szemű, azaz veszedelmesebb. Valami ördögi és képtelen ellentét szítása folyt itt város és falu között, melynek haszonélvezője a mindkettőn hatalmaskodó uralkodóosztály volt, nevető harmadik gyanánt, s amely hamis romantikájával még jobbhiszemű lelkeket is megejtett, sőt irodalmunkba is bevonult, az úri *divide et impera* álnok, megosztó erejeként, »népiek« és »urbánusok« vitája isten tudja még miféle címeken.

Aki ezt a legkevesbé értette volna, ha feltámad, Petőfi lett volna, az Alföld és a Pilvax Petőfi: az a költő, aki — nem először hangsúlyozom megronthatatlan példázatát — János vitézt éppúgy megírta, mint Az apostolt, aki a magyar falut, pusztát és a magyar fővárost egyszerre, egymás ihletében, egymás szárnyain emelte a világlírában magyar költészetté. Kukorica Jancsit a falusi határba tette ki az anyja, Szilvesztert a pesti korcsmaküszöbre; tagadni vajon ki merne, hogy magyar volt mindkettő?

Jancsi és Szilveszter most lel hazára, most forr össze, szinte hallani.

Budapest többé nem városi kirakata egy vidéki országnak: város és vidék — csodálatos a látvány — lassan, biztosan egy szintre emelkedik. Vidéken ugyanazt az iskolát,

ASZFALT

ugyanazt a ruhát, ugyanazt a könyvet, ugyanazt az embert látod, ugyanazt az árut kapod ugyanabban az áruházban, s ugyanazt a feketekávét ugyanabból az eszpresszógépből, mint Budapesten — ha meg budapesti vagy, ez a pluszod nem fogy, hanem egyetemessé válik, amint látod, hogy' osztod meg egyre inkább Kisbörgözzdel is. Próbáld csak észrevenni vidéken a »pesti urat« vagy Pesten a »vidéki atyafit«. Hamarosan már sem vidéket, sem várost nem láthatsz: *Magyarországot* látod, s méltó foglalatban fővárosát.

Nem érne semmit a Nagykörút kocsijának újfajta aszfaltja, mely maholnap komplett, az ostoronyeles neon-kivilágítás sem érne rajta semmit, ha nem látnád az aszfaltot Békés megyében is, a villanyvilágítást a tanyavilágban is. *De látod.*

Hát ezért drukkolok és drukkolunk büszkén, egy megváltozott közszellemben, mi valamennyien, pestiek: a körúti járdáról kétfelől, mint sportpálya tribünjeiről, a legszebb versenynek drukkolunk.

Fölszántatom, sejhaj, a szögedi nagyuccát.

Gyönyörű nóta, igaz költészet pesti aszfalton is a szöveg.

Fölszántják a budapesti »nagyuccát«
(Novóttai Ferenc felvételei)

Nyugalomba vonulnak az agyonkopott gránitkockák

Szurkolnak a járókelők

Féldoldalt kész a kocsút, középen rendületlenül robot a villamos. Lent: Elkészült útszakasz a Szent István körúton

